

Välis-Eesti

Erapooletu informatsiooni, kultuuriküsimuste ja majanduse ajaleht

LAUPÄEVAL, 4. augustil 1962

Nr. 27 (682)

DEN ÄLDSTA
borgerliga tidningen
i Sverige
för ESTER och
ESTLANDS-
SVENSKAR
19årgången
i frihetens, rättvisans
och samverkans tjänst

Jaanimets kõneles Ikestatude Nädalal

NEW-YORK (VES) Ikestatud Rahvaste Nädala puhul andis New Yorkis NBC raadiosaatja üle jutunajamise Viktor Jaanimetsaga, kusjuures saates kaasestajal on EHS Vanematekogu esimees F. Simmerman. Umbes kümneminutilise saates esitati V. Jaanimetsale mitmeid küsimusi, nagu kuidas ta praegu elab, mida teeb, kuidas taile meeldib elu Ameerikas, kas USA on nagu vana V. Jaanimets seda endale ette kujutas, kas ta tahab saada USA kodanikuks, mis ta ütlesks praegu Hrushtshovile, kui tal oleks võimalus N. Liidu peaminister kohata jne.

V. Jaanimets, esinedes inglise keeles märkis vastustes, et ta elab igati hästi, et tal on hea töökoht, on oma auto, ilus korter ja kõik, mida tal N. Liidus elades kunagi poleks olnud. Ameerika kohta ta märkis, et see maa on isegi parem, kui ta seda osanud arvata.

Küsimusele, mis ta ütlesks nüüd Hrushtshovile, märkis V. Jaanimets vastusena, et mis tal Hrushtshovile ikka öelda oleks. Ega Hrushtshov pole rumal, ta teab hästi olukordi, kuid temaga kui fanaatilise kommunistiga pole mõtet üldse kõnelda. See kujuneb täielikult asjatuks ajarahkamiseks. USA kodanikuks saamise kohta märkis intervjueritav, et ta selleks tahab meeleldi saada, kuid küsimus ei olene temast.

F. Simmermaniit, keda intervju-

eeriti kui V. Jaanimetsa sõpra, küsiti muu seas mida V. Jaanimets praegu teeb, kas tal oli raskusi pärast hüpet vabadusse töökoha saamisega. Kohanemise Ameerikas jne. Vastustes märkis F. Simmerman, et V. Jaanimetsal polnud töökohta saamisega mingeid raskusi, kuna tööpakkumisi temale saabus üle kogu USA. Ent eesti organisatsioonid, kes korraldasid V. Jaanimetsa küsimust pääst põgenemist Hrushtshovile laevalt „Baltika“, arvasid, et värske põgenik on kergete ja parem, kui ta töötab koos mõne eestlasega, kes valdab keelt, tunneb USA olusid ja saab seega kaasa aidata tema sisseelamisele Ameerikas. F. Simmerman märkis veel, et V. Jaanimets oleks võinud vastu võtta üksikõik millise töökoha, ta oleks oma ülesannetega igati hakkama saanud.

Ikestatud rahvaste ühisüritus Ameerikas

NEW-YORK (VES) Ikestatud Rahvaste Nädala puhul toimus 20. juulil Hartfordis Poola klubi ruumides eelulaste, lätlaste, eestlaste, poolakate, ungarlaste ja ukrainlaste ühisüritusena Ikestatud Rahvaste kontserntüting. Nüüti Ühendriikide välispoliitika muutmist. Esitati film bolševistlikust võimuharimisest Baltikumis.

Protestimüting algas lühikese päevajaga, mille pides metodistide õpetaja Sikora. Kohalviibiva Connecticuti osariigi aseuburneri Mr. Armentano teravitus võeti vastu tuugeva aplausiga. Esimene kõneleja — osariigi senaator John M. Lupton — käsitles asjalikult Ühendriikide välispoliitikat ja leidis, et see on kõhkleb ning liiga järeleandlik. Ta nõudis, et president Kennedy avaldaks lihtsa ja selge kinnituse, et ta mõistab hukka kommunistide muutumatud taotlused. Lupton leidis, et säärane kinnitus avaks Ühendriikide välispoliitika uue ajajärgu, kus ameeriklane ausa otustavusega saaks kaitse õigusele tugenevaid vaba mehe töekspidamis-i.

Teine kõneleja — Kuuba insener Jose Salazar — valgustas üksikasjalikult Kuuba olukorda ja kommunistide taotlusi Ladin-Ameerikas. Kui varem Kuuba tööline töötas 8 tundi päevas, siis Castro režiimi ajal tööaeg pikendati 10-le tunnile, kusjuures aga palgad on langenud 35% võrra. Kõigist kaupa-pädest on suur puudus. Juba keel 4 hommikul minnakse sappa, et osta sedagi vähest, mis antakse. Vaatamata vaesustumisel tehakse aga suuri plane kogu Ladin-Ameerika vallutamiseks ja demokraatia olukord pole seal kuigi kindel. Kui Ühendriigid jätkavad oma pehmet poliitikat, siis Ikestatud Rahvaste lippude arv, mida protestimütingutele välja pannakse, varsti mitmekordistub. Salazar jutsutas, et ta on Kuuba olukorra ja kommunistide eesmärkide selgitamiseks Ühendriikides pidanud kõnelema kõne-

seal hulgas intukümmend kõnet ülikoolides. Ainult Yale'i ja Harvardi ülikoolid pole teda seni „sasse lasknud“!

Muusikalisel osas sopr. Mari Toomsalu esitas kolm eesti laulu, mis kviteeriti tuugeva aplausiga. Klaveril saatis pr. Minukas. Noor leedulanna Victoria Kikutis esitas ühe klaveripala.

Helsingi "festivali" fiasko

HELSINGI (VE) Kommunistlik noorsoofestival Helsingis on kujunenud täielikuks fiaskoks. Soomele peale sunnitud punane pidustus muutus skandaaliks, kuna soome noorus aktiivsel näitas oma isamaalast meelsust ja 2000 noort demonstratsiooni politseiga võideldas punase propagandarünnaku vastu. Haridusminister Hosia oli küll sunnitud valituse nimel ametlikult tervitama punase pidustuse küllalisi ning Hrushtševigi oli saanud tervitusi. Sellele vaatamata suhtutakse festivalisse Soomes täiel määral eitavalt. Kuuldavasti on Moskva Viini ja Helsingi kogemustest selle võrra õppinud, et tulevikus taolisi festivale kavatsetakse korraldada raudkardina tagustest maades.

Õpetajate rahvusvaheline konverents

Rahvusvahelisel keskkooliõpetajate maailmakongressil Stockholmis, kus üheks referendiks oli eks-president kindral Eisenhower, leidis ka terve rida eesti osavõtjaid. Kehalisse küsivatuse konverentsi raames esines möödunud nädalal Malmöflektoite võimlejas-grupp Leida Leesmenti juhatusel. Öieti oli esinema palutud tähendatud konverentsile Ernst Idla võimlejad. Kuna aga Idla ansambel ühendusse olümpiapidustusega mais ja esimesisega Washingtonis möödunud aastal samalaadisel maailmakongressil vajas suvist puhke-aega, oli Idla sunnitud esimesise ära ütlemata.

● Rahvusvahelisel tuntud eesti varietee-artistid Arry ja Bolly — vennad Jõgimarid — esinevad juulis ja augustis Kopenhaagenis Atlantice Palace'is. Septembris on nad Saksamaal ja oktoobris, novembris ja detsembris Pariisis, „Crazy Horse'is“.

● Stockholmist siirdus ääriksile Austraaliasse A S Mismex'i kaasanik Hertvig Soe. Pikemaad peatus teeb ta Sydneys ja Melbourne.

● Kanadas tähistas 50-dat sünnipäeva näitleja Teet Koppel. Ta alustas näitlejakarjääri Tallinnas Töölis teatr 33.a tagasi, kust 1937 kutsuti Estoniasse, kus ta isegi balletis kaasa läi. Põgenenud Nõuk. teise okupatsiooni eest Rootsi, kuni edasi rändas Kanadasse, kus elab juba 7 aastat.

● Toronto McMurricchi algkooli lõpetas kevadel kooli 50-a. ajalooks kõige parema lõpetajana 14-a. Viuu Kreem, tuntud seltsitöelase Robert Kreemi tütar. Koolis, kus ta õpib, on 2000 õpilast, olles seega Kanadas suuremaks kooliks. Ta tõi koju kõik viis auhinda, mis võimalik saada õppulemuste, käitumise ja ka sportlikult tegevuse eest.

● USA armees kaptenina teeniv Aleksander Einsein, kes teenistus-ülesandis viibis koos perekonnaga mitu aastat Saksamaal, saabus tagasi USA-see. Ta veedab puhkuse New Yorkis, kus nende alaline elukoht ja komandeeritakse siis edasi-õppimiseks sõjakooli Georgias. Einseinid jäävad New Yorki käesoleva kuu lõpuni.

● Seersant Harry Isak, kes viibis oma üksuse koosseisu ligi poolteist aastat Koreas, saabus puhkusele tagasi USA-see ja siirdub lähemal ajal teenistusülesandis Euroopasse, Saksamaale. Seersant Harry Isak peatus ka New Yorkis ja külastas Eesti Maja. Saksamaale siirdub ta USA sõjaväelaseks juba teistkordselt.

● Sven A. Roosild, kes praegu teenib aega lennuväes ja töötab füüsilis-kuna Bostonis, Cambridge Research Center'is, ühendati 1. lehtnandiks, arvatav 9. juulil. Vabal ajal on S. Roosild agaralt tegetumas Bostoni eesti noortega, mille tulemuseks hiljuti ellu kutsuti Bostoni eesti rahvatantsu truppi, millele edukalt esines ka Bostonis kunstipidustuste raames.

Külalisi Rootsist võeti vastu Ameerikas suure südamlikkusega

NEW YORK (VES) Skautide-gaidide ja noortesõprade lennureis Põhja-Ameerika mandrile, mis Rootsist algas kahepäevase hilinemise, välja arvatud kümme-kolm inimest, kes lennuühingu vahendusel Torontosse toimetati tüürilennuki asemel tavalise hililennukiga, ei möödunud ka edaspidi sekklusteta. Ührikennuki ei läinud otse Torontosse, nagu alguses oli kavatsatud, vaid tegi poolepäevase vahe-maandumise New-Yorkis Idlaevaldi lennuväljal, sest lennuki juures avastati mootoririke. New-Yorki jäi maha 13 inimest, kellele lisaks hiljem saabus bussiga Torontost veel 48 huvireisijat, kes külastasid Niagara koske ja tutvusid hiljem New-Yorkiga.

Külasterreisil elamuslikumaks osaks kujunes reedel nädala eest toimunud kohtamisõhtu New-Yorki Eesti Majas, kus skaudisõprade organisatsioon oli Rootsist saanud eestlaste võorustajaks. Huvi ookeani tagant saanud rahvuskaaslastega kohtamiseks oli erakordne ning Eesti Maja jäi sõna tõsisel mõttes kitsaks.

Külalisi tervitas skaudisõprade organisatsiooni nimel esinaine Meta Mäekask. Kohal viibis ka Eesti Vabariigi esindaja J. Kaur, kes külalistele ütles teretulemast ja toonitas eestlaskondade mandritevahelise suhtlemise suurt tähtsust ühishunde ja rahvusliku vaimu õhutamisel.

Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu nimel tervitas O. Piirsalu. Külalised nimel võitis sõna reisijuht Gustav Ives, kes tänas eestlasi New-Yorkis ülenäidatud külaliskohade eest. Ta rõhutas, et kartus, nagu oleks eestlased hilgelinnas eemaldunud üksiteisest, osutus asjatuks. Terve rida kaasmaalest kulutas aega ja vaeva, et külalistele Rootsi näidata New-Yorki vamatims-väärusit. „Lend Läände“ parooli all toimunud reisi Põhja-Ameerikasse ühenduses Eesti skautluse 50. juubelaasta maailmaalagriga Kanadas oli tõendiks südamesoojust, mida USA kaasmaalased ootastid Atlandi tagant tulnud eestlastele.

Praost R. Kiviranna tervitas külalisi Lexington Ave. eestse kogudu-

se nimel, mis asutati 64 aastat tagasi eesti emigrantide poolt. Praost R. Kiviranna asus teatavasti USA-see Rootsist ja töötas siin kaasa skautliiklus liikumiseks.

Eesti Harkimuseltsi poolt tervitas külalisi esimese J. Koort, Vaba Eesti Komitee nimel A. Mei ning tervitusi ütlesid veel terve rida skautlike noorte esindajaid.

Rootsist saanud külalisi tervitas ka New-Yorki distrikti skaudijuht Wilfred Le Blank 12.000 skaudil nimel, samuti ütles tervitusi kohalviibiv Shveitsi eskautide sinda-

Külalised ja pererahvas vahetasid mälestuskingsitusi haruldast külaskäigust. Rootsi eestlased veetisid New-Yorkis kolm sügavate muljetega täidetud päeva. Grupp skaute külastas skautmaster H. Michelsoni, kes teatavasti on ühe ameerika skautlari direktoriks.

Praost Ühendriikidesse toimunud külaskäiku siirdusid reisijad tagasi Kanadasse, kus gaidid ja skaudid siirdusid suurlaagrisse ning teised kaansõitjad jäid külalisteks tuttavate ja sugulaste juure.

Harald Perten, kes teatavasti töötab Rootsi käsitööstuse instituudis toiduainete keemikuna, kasutab USA reisi erialalisteks vastavate austustega tutvumiseks.

Tagasisõit Kanadast Rootsi algab 7. augustil. Rootsist Põhja-Ameerikasse küllastõitud kaasmaalaste loetelu leidub meie tänases lehes teisel.

● Toronto ülikooli lõpetas majandusteadlasena Kulno Veskoja (korp Ugal), pärit Palmest, Virumaa. Ta on tuntud aktiivse skaudijuhina Toronto Viru liipkonnas.

● Toronto ülikoolis saavutas magistri kraadi keemianseneriteaduse alal Sui Ilmik Olvet (US Raimla), pärit Tartust. Ta asus tööle Du Ponti keemiatööstusse uurimistöökohale.

● Pittsburgis, Pa, lõpetas Carnegie Institute of Technology BS kraadiga trükitehnika ja selle juhtimisalase insenerina Schenectadys eluvene Enn Epner, sünd. Tallinas.

● Rensselaer Polytechnic Institute of Technology Troy, N.Y. lõpetas elektrotehnika insenerina BS kraadiga Hillar Ona, pärit Tartust.

● Rochester Institute of Technology, Rochester, N.Y. lõpetas BS kraadiga trükitehnika ja selle alal juhtimise insenerina Henn Totas (korp! Tehnola), pärit Tartust.

● Morton Grove, Illinois suri 15. juulil tsinkograaf Adalbert Raba, sünd. 1900 Tartus. Kadunud õppis Tartu ülikoolis keemiat, siirdudes hiljem tsinkograafia alale ja oli pikemaat aega „Postimehe“ tsinkograafia juhatajaks. Paguluses Saksamaal viibis Geislingenis, kus tegetus lektorina oma erialal ja võttis osa organisatsioonide tööst. Asudes 1949 USA-see, alustas ta Illinoisis tööd tsinkograafia ja illustreerimise alal.

● Rootsis suri 15. juulil Marie Mäepea, sünd. 1875.

● Neljap. 12. juulil suri Staten Islandil Seaview haiglas Emma Waldman 72 aasta vanuselt. Waldman oli vanaeestlane. Tema abikaasa William suri kahe aasta eest. Matuseid toimetas Eesti Baptisti Koguduse kaasjuhtustaja Leonard Heinmetts. Leinama jäi poeg abikaasaga ja nende tütar perega.

● 14. juulil suri Terrytowni, N.Y. haiglas lühikese haiguse järele kanaanegne väliseestlane Pauline Liiva, 76 a. vana. Kadunud pärines Pärnumaalt. USA-see tuli ta 1912. Oma ajal oli nell farm Connecticutis, Hiljem töötas ta Miami, New Yorkis ja mitmel pool mujal. Varemastel aegadel võttis ta osa ka eestlaste seltsitegevusest New Yorkis. Kuni viimase ajani piisis kadunu hea tervise juures ja töötaski.

● St. Peterburgis, Floridas suri 17. juulil Selma Anette Tulna (n-na Kull), sünd. 1903 Viljandis.

● Virgin Islandil, St. Croixis saarel eluvena prof. dr. U. Karell tütar Tiiu Karell, kes õpib Puerto Rico ülikoolis arstiteadust, olles võitnud mitmeid tünnire ja jagades praegu paarismängu meistri tiitlit. Emma asumist Puerto Rico peolima ülikooli, oli Tiiu Karell kolm aastat St. Croixis saarel meistriks tennisel naiste alal.

Teaduslik
Raamatukogu
A
Teaduste Akadeemia

Eop 520

ERINEVAD MÕODUPUUD

Möödunud numbris puudutasime mitu-natakse Franco, Salazari ja Pätsi nende seas „Arbetarenis“ ilmunud eesti üliõppesti töisidokraatide poolt, kes tahavale hukka Franco Hispaania ja Salazari Portugali. Viimane on sattunud kriitika alla küll alles hiljuti seoses Angola sündmustega. Varemini ei mõistetud te vist kiigi palju ette heita. Need veendunud diktatuurivastased demokraatid Gimos. Selles artiklis meenutab Uisk ka vaikiivad aga täiesti värskeid diktatuurideid ja diktatuurist Aafrikas ja Aasias. Isegi vastupidi, sealsete diktatuurideid ülistatakse kui koloniaalrahvast vahaduse eestvõitlejaid.

Vahe nende ja Eestis lühikest aega kestnud „diktatuur“ vahel on muudugi suur, kuid kaugeilt mitte Aafrika diktatuuride kasuks, mispärast Eestis kehtinud diktatuur meenutamine praegusel ajal, mil Aafrikas on diktatuuride „hauses“, peaks olema täiesti ebakohane. Eestis kasutas president Päts diktatuurlikku võimu selleks, et päästa rahvast vasplikku diktatuurist ja taastada demokraatlik korda paremas vormis, kui see oli radikaalse esimese põhiseaduse ajal. Pätsi poolt koostatud ja rahvahääletusega kehtinud põhiseadust on põhjalikult analüüsitud Rootsi parim asjatundja sel alal, kadunud riigiteaduse professor Elis Hästad ja tema asjatundliku ja erapooletu analüüsi tulemuselks oli, et see põhiseadus vastab täielikult demokraatia nõuetele. Peale sellist asjatundlikku hinnangut peaks jutud Eestis valitsenud diktatuurist olema. Eriti kui võrrelda seda kiirelt möödunud diktatuuriperioodi Aafrika diktatuuridega. Aafrika vähemad ja suuremad diktatuurid ei mõlegi nimelt oma riikide demokratsiseerimisele, vaid püüvad Moskva eeskujul tembeldada oma diktatuure teelisteks demokraatiateks ja leida sellele ka ideoloogilist ja teoreetilist põhjendust.

Endise inglise provintsi Ghana praegust valitsuse juhti Nkrumah't tunnustatakse üldiselt Aafrika rahvaste vabadusvõitluse üheks juhtivamaks isikuks. Ghana kehtib aga täielik diktatuur, mis ilmselt kannab pealkirja „made in Moscow“. Nagu Chrushtšov Moskvast nii on Nkrumah Ghanas ühegaeselt riigi juht ja ainu-sallitava partei peasekretär ning juhtivaks organiks on tema enese poolt koostatud politbiuro. Opositsioonijuhid on kas vangistatud või maalt välja saadetud ja valimised toimuvad ühise nimestiku järele. Selle rezhimi kõrval oli Eestis diktatuur. Isamaaliiduga nagu põlvkonnakoollispolit meistrite kõrval. Ometi ei rünnata Nkrumah't kunagi nii nagu „rün-

melgas, Helgi, Hälsingborg. Gaidjuhid — Advelk, Evi, Almedal, Buhter, Silvi, Södertälje, Muld, Heli, Solna, Paldrok, Tiit, Uppsala, Paljak, Maret, Vällingby, Pertel, Aivi, Sjömarken, Randmaa, Kulla, Mõldal, Tein, Linda, Hälsingborg. Endised juhid, perekonnaliikmed — Anderson, Enn, Lycksele, Anderson, Tiit, Lycksele, Ikonen, Marja A., Naeka, Jüve, Ella, Falköping, Juhkam, Martin, Kallhäll, Nurmiste, Sulev, Bromma, Paljak, Ivar, Vällingby, Paljak, Peeter, Vällingby, Tarmet, Maret, Hägersten, Tarmet, Rein, Hägersten, Triumph, Hille, Stockholm. Skandisöbrad — Amos Linda, Alvsjö, Arro, Imma, Hittarp, Avik, Erika, Bromma, Höbelaid, Hermann, Vällingby, Inkapööl, Ragnar, Lidings, Inkapööl, Aino, Lidings, Inkapööl, A.-K., Lidings, Janso, Alice, Bandhagen, Kaasik, Johanna, Huddinge, Kallas, Eldor, Solna, Kern, Vanda, Hägersten, Kerst, Silvi, Stockholm, Kerst, Sven-Erik, Stockholm, Kirsiu, Ella, Stockholm, Koost, Endel, Allingsås, Laan, Ilmar, Vällingby, Lall, Amilde, Göteborg, Letner, Saide, Hälsingborg, Loo, Rudolf, Torshälla Luiga, Peeter, Lidings, Luitsalu, Arved, Borås, Luitsalu, Velda, Borås, Must, Elfriede, Bromma, Nerep, Hilma, Hägersten, Ojala, Helga, Stockholm, Ojala, Mart, Stockholm, Onno, Pauline, Udevalla, Pertel, Helmi, Sjömarken, Perlen, Harald, Hägersten, Polding, Anna, Mõldal, Polding, Vaive, Mõldal, Raba, Kija, Jõnköping, Raudvere, Lidija, Huddinge, Reiter, Hans, Hälsingborg, Retberg, Evi, Farsta, Sakkur, Hilma, Mariehäll, Säg, Elise-J., Johannesov, Tippe, Antonina, Stockholm, Tippe, Ruho,

Kes sõitsid P. Ameerikasse

- Reisijuhid — Iives, Gustav, Falköping, Majandusjuh — Triumph, Taavi, Stockholm.
- Sk. gruppijuh — Klar, Enno, Johanesov, Maandi, Jaak, Bandhagen.
- Hundud — Iives, Ott, Falköping, Väli, Jaak, Hägersten.
- Skauidid — Koern, Andres, Höganäs, Lepisk, Jüri, Söderhamn, Ott, Olev, Göteborg, Sepp, Tiit, Vällingby, Teedla, Peeter, Stuvsta, Ustav, Pääro, Sundbyberg, Väli, Tõnu, Hägersten, Winter, Jaan, Uppsala.
- Vanemskauidid — Aruste, Tõnis, Alvsjö, Kaidjärv, Enn, Lund, Kalvik, Aar, Stockholm, Koel, Viilem, Hägersten, Le, Peeter, Hägersten, Perten, Jaan, Hägersten, Rebas, Hain, Göteborg, Sepp, Tarmo, Sundbyberg, Sild, Rein, Hägersten, Suurna, Kristjan, Eskilstuna, Tüüling, Jaak, Hägersten, Veidemann, Jaan, Bromma, Ürike, Madis, Sõlentuna.
- Skauidjuh — Erendi, Heiner, Hälsingborg, Hanson, Sven, Enskede, Iives, Arnold, Eskilstuna, Klemmer, Anne-Liis, Göteborg, Looand, Ilmar, Falköping, Ojaste, Elmar, Västra-Frölunda, Randmaa, Hilla, Mõldal, Pachtman, Heiner, Göteborg, Sepp, Harald, Sundbyberg, Vaigur, Aksel, Hälsingborg.
- Gd. gruppijuh — Selli, Merike, Eskilstuna, Tompson, Susanna, Sävedalen.
- Hellakesed — Vahter, Els-Li, Göteborg.
- Vanemgaidid — Krusvik, Riina, Hälsingborg, Kotkas, Aime, Göteborg, Rem-

Legationsrådet E. Pärl 60

Legationsrådet, konsuln m. m., tillika vär mängrige medarbetare Edgar Pärl firade nyligen sitt 60-årsjubileum med ett gardenparty i sin vackra trädgård i Roslags Näsbj. En imponerande samling vänner hade infunnit sig för att gratulera födelsdagsbarnet och hans två vackra och levnadsglada döttrar. E. Pärl har årligen förtjänat all denna uppskattning och aktning från den estniska kolonins sida. Otaliga flyktningar har av honom fått de första och i givande upplysningarna om förhållandena i Sverige. Dessa förmedlades på Estniska Föreningens rådgivningsbyrå, som på hans förslag upprättades 1944, när den stora flyktningströmmen från Estland översvämmade Sverige. E. Pärl var den rätta mannen på rätt plats, då konsulararbetet på Estniska Legationen i Stockholm hade givit honom sådana inblickar i svenska förhållanden, som ingen nykomling helt naturligt innehar på den tiden.

E. Pärl är i dag verksam på många områden. Han är en man som inte tål någon oreda. För honom är lagen, stadgarna, förordningarna och föreskrifterna inte bara formaliteter, utan de är till för att följas. Därför kommer han överallt, där de försummas det minsta med kraftiga protester. I organisationslivet kan man ofta spåra benägenheten att sätta sig över bestämmelser och beslut, varför E. Pärls ingripanden inte sällan framkallar missgag. Jag är dock övertygad om, att även de missnöjda till slut medger att ett vaksamt öga som Pärils är till gagn för varje organisation.

I sällskapslivet är Pärl en alltid välsead gäst och detta på grund av sitt goda humör och slående humor. På hans bemerkelserad enas därför alla hans vänner och en önskan — att länge få behålla honom i sin krets.

H. Laretei.

Julius Säck i mälestuseks

Möödunud reedel, 27. juulil lahkus Stockholmis elavate hulgate keelemees, pedagoog ja ajakirjanik Julius Säck. Tema viis hauda parandamatu sisehaigus. Julius Säck oli sündinud Saaremaal 27.05.1897 ja sai oma esimese koolehituduse Kuresaare. Hiljem täiendas ta oma haridust Tallinnas õhtu-keskkoolis. J. Säck oli fenomeen keelte alal, kuna ta nii sõnas kui kirjas valitses 12 keelt. Seetõttu oli ta iseseisvusajal hinnatud täik post peavalitsuses. Ta oli samamegelt õpetajaks Tallinna Merekoalis raadiotelegraafia alal. Ajakirjandusega puutus J. Säck kokku „Jutulehe“ toimetajana, täiendiks nimetatud lehe jaoks üle 200 romaani ja üle tuhande ajalehe lühijutu. Meie koduma teiskordse okupeerimise ajal põgenes J. Säck esialgu Saksamaale ja seal edasi Taani, kus ta keeleteoskajana sai SAS-i teenistusse. Ta paigutati hiljem ümber Rootsi, kus ta töötas kuni surmani SAS-i peakontoris tarified ekspedierina. Julius Säck kuulus Eesti Vabade Ajakirjanike Ühingu juhatusse. Kadunud jäi leinamata abikaasa ja kolm tütar, samuti kolleegide rohkearvuline pere SAS-is ja Eesti vabade Ajakirjanike Ühingu. Vello Ugandi.

Stockholm, Tofer, Valeida, Bromma, Täheviit, Adele-M., Hägersten, Vahter, Veronika, Göteborg, Wiksten, Sigrid, Bromma, Vokseppe, Eliise, Mariestad, Väli Maie, Hägersten.

Tällis-Eesti

Ajaloh eestlastele ja eestirootslastele
Vastulov väljanduse (Ansvarig utgivare)
Per Wieselgren
Petoimetus:
H. Kauri, H. Laretei, V. Saarson, V. Uibopuu, L. Urm.
Toimetuse:
H. Ester, M. Kuldkepp, V. Pakomäe, E. Pärl, V. Ugandi, M. Dorik.
Toimetuse ja tellituse aadress:
Box 2171, Stockholm 7.
Asukoht: Lilla Nygatan 8, Sthlm.
Tel. 11 50 31.
Postiokonto: 50 27 55,
Estnisk Tidningsförlag, ak. fbr.
Üksikunumbri hind 90 öfri. Tellimishinnad:
Rootsis ja muudes Skandinaavia riikides: 8 kuud kr. 10.--, 6 kuud kr. 19.--, 12 kuud kr. 35.--. Muijal välismaist: 3 kuud kr. 13.--, 6 kuud kr. 24.--, 12 kuud kr. 42.--.
Kvulitused: ärikvulitused 60 öfri nnn, muud 40 öfri nnn, teatata ja eskilaja 50 öfri kallim.
Aadressi muutmise 40 öfri.
Stockholm 1962
Linkolin Bloms Boktryckeri AB

H. Roman surnud

Helmut Roman
Vandeadvokaat
HELMUT ROMAN
19.5.03—30.7.62
In memoriam

Varajase ja valuusana mõjus teade Helmut Romani surmast 30. juulil 1962 Stockholmis. Tema perekonnast jäid leinamata abikaasa Nella, tütar Viive abikaasa ja kahe pojaga ning poeg Heiti Kanadas abikaasa ja kahe tütrega.

Helmut Roman on Tallinna mehi, iseiseiva Eesti algajastu neist noortest, kes sirgusid vabadusele ja kes noorukitena tegid kaasa tegelikuks vabadusvõitluse. Hiljem õpinguid jätkates on Helmut Roman sooritanud küpsusesami Gustav Adolfi gümnaasiumis Tallinnas 1922. a. ja juristeksamid Tartu ülikoolis 1926. a. Seearjuri töötanud advokaadibina ja hiljem vandeadvokaadina Tallinnas kuni okupatsioonivõimude tulekuni 1940. a. Asunud Rootsi 1944. a. kus sooritanud juristeksamid rootsi nõuetele vastavalt advokaadiks ülikoolis 1951. a. Töötanud Stockholmis Riiklikus Kindlustusametis bürookretärina ja vabas praktsises juristina.

Helmut Roman temale omase siira ja otseise loomuga on kolleegide ja kohtutele gelaste hulgas on alati võtnud teenitud lugupidamise täieliku usaldusega. Tema surmaga oleme kaotanud ühe üstava sõbra ja ühe markantsema kulu este juristide peres. Ta ei olnud üksnes häa jurist, eriti oma lemmik-kriminaalalal, vaid ühtlasi ka üks harvav isikus, kes spontaanses õigustunde ja oma isikliku sarmiga opereeris juriidilisel lõikelauli täie meisterliku andumusega.

Puhka rahus, Sinu mõtted elavad edasi!
J. Lagus.

Djilase raamat ka rootsi keeles

Ühenduses eelmises lehes äratoodud väljavõtetega Milovan Djilase raamatust „Kõnelused Staliniga“ võime teada, et raamat on ilmunud rootsi keeles Natur ja Kulturi kirjastusel pealkirja all „Samtal med Stalin“.

Auväärne eesti naise juubel

**MARI RAAMOTILE ÜHEKSAKÜMMEN-
DAKS SUNNIPÄEVAKS
5. AUGUSTIL 1962.**

Mari Raamot nimi kõneleb tänapäeval ja tulevastele eesti põlvetele ühest suurest eesti naisest, kes aastakümnete visa tööga meile õpetab, kuidas teenida oma maad ja riiki. Mälestused viivad kaugele tagasi neile aegadele, mil Mari Raamoti mees, dr. Jaan Raamot Aleksandri põlvkooli juhatajana ette valmistas noori tubldeks võitlejateks Eesti iseseisvuse saavutamiseks. Rahutul 1905. aastal vene välikohus mõistis dr. Raamoti tema rahvusliku töö pärast surma ja ta peeti kinni Põitsmäa lossi keldrikambris. Seal peale algab tänase tervitaja side Raamoti perekonnaga. Vanemate käsul ta viis hommikuti doktorile kohvi saiakestega ja nad arvasid et poiss pääseb kergemini läbi doktori kambriksel vahtipidavatest vene soldatitest, mis ka alati õnnestus.

Mari Raamot reisib tol ajal väsimatult kõrgete võimukandjate vahet ja nõudis julgelt mehe vabastamist. Temale võlgnes dr. Raamot oma pääsmise surmast. 24. veebruaril 1918. a. Konstantin Päts valis dr. Raamoti Vabariigi valitsuses põllutöö- ja tootlusministriks. Sellel kohal tasus minister Raamot kunagisele lossipoisile kohvi ja ema küpsetatud saiakeste toomise rikkalikult.

Segastel revolutsiooni päevadel 1917. a. mõlemad Raamotid tegelesid suure süüdistusega, ette valmistades Eesti Vabariigi sündi. Kui noor Laidoner Tallinnas võmmeris 2. eesti jalaväe diviisi, vajas ta muu kõrval raha, Riiki ega riigikassat polnud olemas, raha pidi eraviisiliselt koguma. Kellel oli anda. Raamotid olid hommikust õhtuni käikudel, et tuua abi, ja seda anti tol ajal lahtise südamega.

Laidoneri asukoht koos staabiülemaga oli dr. F. Akeli majas Roosikrantsi tänl. 10. Siia kogunesid tööpäeva lõpul lähemad inimesed ja need õhtud olid alati töörohked ja sisukad. Ühel neist luges Mari Raamot kooslõpetajatele tema koostatud üleskütse meie rahvale. See oli hoogne ja sütitav oma sisult.

Kui dr. proua Raamoti, keda töökaaslastel ainult eesnimelise hüüdisid, hülgega ja tööpanuse kõrgeim ulatus algas pärast kommunistide mässu detsembris 1924. a., kui meil tõusis ellu vabatahtlik riigikaitse Kaitseliidu näol ja selle juures abiorgan Naiskoduks. Järglaseks esimesele Noorkõtkad ja teisele Kodutütred.

Nüüd olid Mari käed muret ja tööd täis. Sõidud ringi maal, nõu ja juhiste andmine sadades küsimustes, Naiskoduks osavõtu korraldamine sõjaväe välisõppustest, üldjuhtimise nõuded keskkuses — kõik see nõudis suurt andumust ja häid kogemusi, mida ainult Mari Raamot oli võimeline andma. Nagu meil juba seaduseks, ei-puudunud temal ka vastased ja kadestajad. Ei või kinditada nagu oleks Kaitseliidu ülem kindral Orasmaa alati mõistnud aru saada Naiskoduksite pealiku soov ja võimsuste, Maril oli kibedaid silmapilke. Ka võistlejaid oli temal oma organisatsioon, aga ta kõndis uhkelt edasi teadmises, et rada on õige ja tee sirge.

Ta suutis tõmmata kümneed tuhandeid eesti naisi kodukaitse juure ja mõne aasta järele käidi naabermaadest tema tööd imetlemas ja meilt õppimas.

Ei ole eestlaste süü, et tänapäeval idast tulnud vaenlane valitses meie maad ja seda rüüstas. Üheks tema esimeseks sammuks oli Kaitseliidu ja Naiskoduksite lõhkumine ja nende isamaalike organisatsioonide juhtide hävitamine. Paljud, väga paljud nendest viidi ebanimilikes tingimustes vaelema ja suurema sinna, kust polnud pääsu, eesotsas Ülemjuhataja ja Vabariigi Presidendiaga.

Meie õnneks on sünnipäevalaps kurbast haardest pääsenud ja elab vabas maailmas oma poja mugavas kodus Ühendriikides. Töö ja aastate kiuste on proua Mari Raamot oma suurel sünnipäeval sama mürdmatu eesti naine, kellel on palju justustada sellest, mis oli ilus ja uhke meie Kodumaal vabadel aastatel. Nende ridade kirjutajal oli rõõmu teha külastada aasta alul. Jutlemisel temga tunned, kuivõrd proua on katkematu kiini oma sünnimaal küljes ja kui rikas ta on kogemustest ja mälestustest. Suure selgusega tõuseb silmi ette ta pikk elutee selle mure ja rõõmudega, mida mitmekesine tegevus endaga tõi kaasa.

Millise suurusega rahuga kõneleb kunagine Naiskoduksite looja ja juht meie riigi inimestest, keda ta hästi tundis, oma kaasaegsetest, kelle read on muutunud hõredaks ja organisatsioonist, mis neelanud juubilaril noorusaastate armastuse ja juu.

Marit Raamot

Ta viib oma jutukaaslase ja kuulaja ühte uppunud maailma, kus valitses õigus ja kus oli tööd ja leiba kõikidele, kus sinine taevast ja must maamuld kuulus vabadele eestlastele. Suurel Mari Raamoti tähtpäeval lähevad lugemata arvu töökaaslaste, austajate ja sõprade südamed selle ainulaadse inimese, selle imetlemis- ja austamisväärsse naise kodusse ja toovad sinna oma tänu kõige selle eest, mis ta isamaale on annud.

Meie soovime, et Kõigevägevam saadab proua Mari Raamotile, meie suurele Marile, tervist edasisteks aegadeks ja et ta näeb oma sünnimaa vabanemise seal Läänemere kallastel vihatud võimu survest ja köidikutest.

Villem Saarsen.

TEADE

Esinduse büroo on bürojuhataja puhkuse tõttu suletud 23. juulist kuni 13. augustini. Asjaajamiseks nimetatud aja-vahemikus palutakse pöörduda otse abiesimeeste Hans Kauri (tel. 0412/105 56), Elmar Tõldsepa (tel. 0766/270 02) või Leo Karupää (tel. 23 87 00) poole. Kuni 1. augustini k.a. võib pöörduda ka E. Suurloterii kantslele poole (tel. 41 95 40), mis avatud iga päev kl. 11.00—15.00.

Eesti Maja aktionärid

Eesti Maja plaanikindel väljaaitamine jätkub.

Selle läbiviimise garantiiks on uued aktsionärid ja aktsionäride enda aktsiate arvu suurendamine.

Uuteks aktsionärideks on astunud: Aare Valdur Avasalu (Farsta), Indrek ja Katrin Härm (Vällingby), Leonid Kaart (Stockholm), Hants Kiuslaas (Älvsjö), Reinhold Kleitsman (Hägersten), Alma Kreem (Sollentuna), Uve Kristel (Stockholm), Indrek Martinson (Johanneshov) ja Ernst Unkivi (Nacka). Aktsiat saab omandada, sisse makstes aktsia hinna kr. 110.— A/S Eesti Maja postgirosse nr 50 68 20, Stockholm. Eesti Maja aktsiat saab omandada ka maksmisele osade kaupa, kusjuures tellimisel tuleb tasuda vähemalt kr. 10.— ja igas järgmises kuus vähemalt kr. 10.—.

KALEVID JA KARUD VESKIJARVELE

Augustis toimuvad Stockholmis skautlipkondadel uues vabaõhupiirkonnas esimesed laagrid. Laagritesse lähevad nii hundud, skaudid kui ka vanemskaudid. Ka oodetakse laagritesse Maailmalagrast Kanadast tagasisaabuvald skaute ja juhte. Lähemaid teateid laagrite kohta saab: skm Ray Allat (Kalevi lipkond) telefonil 86 58 94 ja nsm Matti Klair (Karulipkond) telefonil 67 28 27 ehk 61 95 03.

MIDA TEHA?

Nädalalõppedel kerkib nii noortel kui nende vanemal esile küsimus — mida teha, kuhu sõita?

Miks mitte VESKIJARVELE! Augusti nädalalõppedel toimuvad Veskijärvel talgud. Talgulistele vastutasuks on nende käutuses kaks järve, ilus loodus ja värske õhk. Lähemaid teateid talgute kohta saab skm Ray Allat telefonil 86 58 94 peale kella 18.00.

VESKIJARVE AVAMINE

Pühapäeval, 19. augustil toimub VESKIJARVE avamine. Stockholmist noorte vabaõhupiirkond asub pealinnast 70 km kaugusel Gnesta lähedal. Selleks päevaks oodetakse VESKIJARVELE peale noorte, nii nende vanemaid kui ka kõiki teisi noortesõpru. Kavas on avatallitus, skautlikud võistlused, spordimängud ja lõkkehõntu. Stockholmist korraldatakse ühisõhtu bussiga avamisele. Ühisõhtu osavõit soovijaid palutakse registreerida: skj Jüri Kõll, telefon 48 01 43 ehk tasuta sõiduhind (vanematele kr. 12.— ja noortele kr. 8.—) postiarvule — Jüri Kõll, Johanneshov nr 60 83 70.

Oma lugupeetud abiesimeest
vandeadvokaat

Helmut Roman'i

mälestab leinas

Vaba Eesti Juristide Kogu

Armast

Hugo Lokk'i

* 19/9 1879

† 21/7 1962

mälestab

perekond

SAARSOO

Oma armast vilistlast vandeadvokaat

Helmut Roman'i

mälestab kurbuses

Korp. VIRONIA

Oma juhatusliiget

Julius Sakk'i

mälestab leinas

Eesti Vabade Ajakirjanike Ühing

Head sõpra
vandeadvokaat

Helmut Roman'i

mälestavad

ARTHUR ROHUSTE

perekonnaga

ERNST VILVAL

perekonnaga

Surma läbi lahkunud meie
unustamata head sõpra

advokaat

Helmut Roman'i

mälestavad

perekonnaga

MIHKEL ja ARGO KÜVAMEES

EESTI ETTEVÕTJAD TOTAVAD

Sihtasutus TULEVIK ON VESKIJARVELE ostnud sõudepaadi, mille valmistas tuntud paadimeister Voldemar Pärn. Ka on kavatsus eeloleval sügisel ehitada väikesed, kuid ehtne eesti vihusaan. Vastavad summad nii paadi ostuks kui ka sauna ehitamiseks on laekunud ja on laekumas eesti ettevõtjate. Sügisel ilmub brošüür TULEVIKU sihtide kui ka VESKIJARVE ning Stockholm lipkondade töö tutvustamiseks ja rohkesti meie ettevõtjate ja juba andnud toetuskuulutus sügisel ilmuvase brošüüri. Peatselt avaldatakse nende ettevõtjate nimes, kes aitavad kaasa meie noorte püüdlustele.

● Kaitseministerium Washingtonis kutsus biskviiditöösturid nõupidamisele, kuidas viilitsuse vähendamiseks alustada 150 miljonit naela narkotikaid, mis pargutatakse automatiseeritud puhuks varjenditesse hädabi-
toiduks.

● Sydney haiglas viibib praegu 73-a. Voldemar Rosin, kelle alaline elukoht on Vancouveri linna Kanadas. V. Rosin oli huvireisil Austraalias ja vigastas siin jala, mistõttu ta peab jääma mõneks nädalaks haiglasse ravile. V. Rosin asus Kanadasse 1924. a. koos adm. J. Pitkaga ning pidas üle 30 a. vinnapigist rüdepuhastust, siirdudes selle likvideerimise järele Vancouveri.

● Göteborgis elunev majandus-
teadlane Thea Punisk-Roog viibis läbisõidul New Yorgis, lennates siit edasi Mehhikosse, Mexico Citysse, kus ta osa võtab Göteborgi Akadeemiliste Naiste Ühingu esindajana Akadeemiliste Naiste Ühingu teadlaskonverentsist. Mexico Cityst sõidab ta Petrusse, Linnasse, ja sealt edasi Venetsiasse, Caracas, külastades sealset ühingu-
vaid. Caracasest alustab ta tagasi-
lendu Rootsi.

En augustisemester på Gotland är alltid kul

Visby – rosornas och ruinernas stad – hälsar Er välkommen

Tänavune vihmasuvi pole veel lõppenud. Enamusele puhkuseveetjaist Rootsi ja välismaa suvituskohtades on see aga siiski tähendanud pettumust. Pääkese ja elurõõmsa rannaolu asemel tuli otsida kaitset vihma eest kitsas hotellitoos või pansionaadi katuse all. Sest tänavu on erakordselt palju vihma sadanud peaaegu kogu Euroopas. Üks paik aga on Rootsi, kus suvivilallise ilmastiku suhtes vähema peltumuse osaliseks on saanud kui mujal. See on Gotland, Eesti naabersaar, kus statistika kohaselt suviti on sademaid vähem kui paljudes paikades mujal Rootsis. Nõnda nägi Gotland tänavu suvelgi hea hulga päikesepaistelisi suvituspäevi.

Need, kes oma puhkusaaja edasi lükkanud hilissuvel, peaksid tõsiselt kaaluma, kas mitte seda aega veeta Gotlandil, Rootsi Visbys õitsevad veel ja kuulsad päikeseloojangud pole kaotanud oma suvist võlu. Vana hansalinn Visby oma kitsaste tänavate ja keskaegsete ehitustega meenutab aega, mil ta oli Põhja-Euroopa kaubanduskeskuseks. On vähe linnu Euroopas, mis nii suurel määral meenutaksid Tallinat või Narvat nagu Visby, olles teatavasti mõlema Eesti linna ajalooline kaubanduspartner.

Kogu Gotlandi saar, eesti keeles Ojamaaks kutsutud, meenutab maastikuliselt ja looduslike tingimuste poolest kodumaad. Eesti sidemed Gotlandiga on ligemale tuhat aastat olnud väga tihedad. Leidub vanu Gotlandi rahasiid, kus rahaüksus on kirjutatud ka eesti keeles. Meie esisad on käinud siin kauplemas ja käikive toomas. Suurel põgenemise aastal 1944 oli Gotland juba lähim punkt, kuhu saabus umbes 7000 eesti põgenikku, kes läbi sügistormide olid otsinud teed Rootsi.

Võibolla rohkem kui ühegi teise osaga Rootsiist seovad eestlasi Gotlandiga vanad ajaloolised sidemed. Kuigi Visby kaubalinnana on kaotanud oma tähtsuse ja moodne aeg kogu Gotlandi saarele toonud uusi probleeme, on see saar ja ta pealinn läbi teinud uue tõusuaaja puhkepaigana ja turismikeskuseks. Lagedate kaljude asemel pakub Gotland söbralikke liivarandu, nagu meie kodumaised kuurordidki. Gotlandile pääs lennuteel ei võta Stockholmist rohkem aega kui tund. Teine võimalus on sooritada huvitavat laevasõitu soovi kohaselt kas päeval või öösel.

Mõelge Gotlandile, kui kavandate hiltse suvepuhkuse veetmist! Rootsiid Visbys õitsevad veel!

Nyheter på svenska

Redaktör:
Sam Nilsson

Det kommunistiska spöket

Flyktigpressen har ofta beskyllts för att se kommunistiska spöken även där det inte finns några. Det har sagts att vi lägger skulden på kommunismen där det endast är fråga om förslavade folks frihetssträvanden. Men det finns fakta som säkerligen inte kan förklaras med frihetssträvanden.

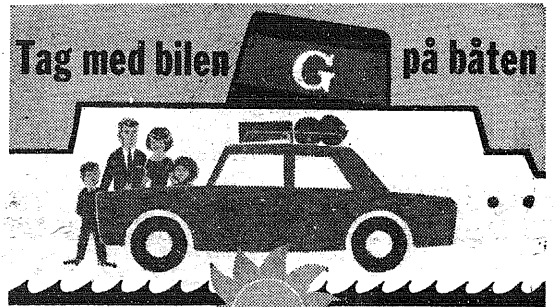
I Ghana, är ledaren Nkrumah samtidigt regeringschef och generalsekreterare i det enda tillåtna partiet. Precis som Chrusjtjev i Sovjetunionen. Liksom i Sovjetunionen är det styrande organet i Ghana politbyrån (i Moskva har den bytt namn till sekretariatets presidium), valen sker efter en enhetslista sammansatt av regeringen eller politbyrån och oppositionella ledare har utrensats (arresterats eller utvisats ur landet).

Det var det ena exemplet. Låt oss ta ett andra bland många.

För inte så länge sedan förklarade den algeriske vice premiärministern Ben Bella att statsformen med ett enda politiskt parti som sammanställer enhetslistor för allmänna val är helt förenligt med demokrati. Var har vi hört denna ideologi förut. Endast i Moskva och Peking, från Stalin, Chrusjtjev och Mao Tse-tung. Nu har Ben Bella även skapat en politbyrå, där han har reserverat platser för representanter av oppositionella grupper. De är och förblir i minoritet men man vill ge intryck av att alla politiska strömningar är representerade. Ben Bellas deklarationer visar att inte endast styrelseformen utan även ideologin har övertagits från Moskva.

Det finns flera fakta som visar att Moskva spökar mer i Afrika än i flyktigkretsarna. Tyvärr. För världen hade det varit fördelaktigare om det hade spökat bara i flyktigjännorna.

H. Laretel.

till soliga GOTLAND

Snabbt och bekvämt för Gotlandsbolagets båtar Er — och bilen eller cykeln — till Gotland, till sevärigheter, sol och härliga bad. Täta turer från Nynäshamn och Oskarshamn.

Tala med närmaste resebyrå om Er Gotlandssemester eller direkt med Gotlandsbolaget, tel. Visby 119 10. Representer: AB W. Larka, Stockholm, tel. 23 63 80; Gotlandsbolaget, Oskarshamn, tel. 115 64.

GOTLANDSBOLAGET

FILTAR

PLÅDAR

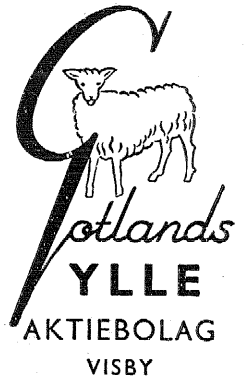
SCHALAR

SCARVES

KJOLAR

DAMJACKOR

BLAZER

Restaurant Brinken

— SÖDERTORG —

Frukost ☆ Lunch ☆ Middag

KAFFE THE CHOKLAD SMÖRGÅSAR

Öppet: Vardagar 6.30—22.00

Söndagar 8.00—22.00

Vid St. Torget finner Ni Visbys enda specialaffär med enbart

GOTLÄNDSKT KONSTHANTVERK

S:ta Carins Gillebod

St. Torget Visby, Tel. 102 18

Affärstider Juni—Aug. kl. 9—21, Sönd. 12—21.

hälsar såväl turister som gotlänningar välkomna till sina butiker, då det gäller LIVSMEDEL

KÖTT-, FLÄSK- och CHARKUTERIVAROR samt H A N S A KÖTTKONSERVER AV HÖGSTA KLASS

Gotländsk produktion under statlig veterinärkontroll.

Gotlands Andelsslakteriförening

u. p. a.